

Forskning om föräldraalienation under 2025

Här följer en kort sammanfattning av forskning och böcker som publicerats under 2025. Urvalet är delvis baserat på "stora namn" (t.ex. Harman) inom forskning på FA och artiklar som ofta citerats av andra forskare. Men urvalet är också subjektivt: det jag själv fastnat för, med mina egna kommentarer.

Julia Tsygan, januari 2026.

Debatten

Kruk & Harman har skrivit en artikel som består av ett systematiskt bemötande av fjorton återkommande invändningar mot föräldraalienation (FA), där de tar varje kritipunkt och ställer den mot vad de menar är bästa tillgängliga empiriska underlag. De argumenterar bland annat för att FA inte rimligen kan avfärdas som "pseudovetenskap" givet mängden publicerade studier och översikter, att avsaknaden av en specifik diagnos i DSM inte i sig säger att fenomenet inte finns (och att närliggande DSM-kategorier redan täcker centrala drag), och att seriösa bedömningar kräver differentialdiagnostik där påståenden om våld och övergrepp först ska utredas och uteslutas innan ett barns umgängesvägran tolkas som alienation. De tar också upp den vanliga berättelsen att "våldsamma fäder" systematiskt använder FA-anklagelser som strategi och menar att den bilden inte stöds av forskning om FA i rättsfall. I samma anda diskuterar de kön och makt och hävdar att FA inte är ett i grunden könat fenomen, även om mödrar oftare pekas ut som alienerande i domstolsprocesser. Artikeln mynnar ut i policy- och praktik-rekommendationer i fyra spår: erkänna FA som familjevåld, erkänna att barn behöver skyddas från det, arbeta preventivt genom att göra gemensam vårdnad det självklara, annat än i fall där det finns stöd för att det förekommer våld eller försummelse, samt utveckla och kvalitetssäkra specialiserade insatser för återförening.

Under året kom också Jean Mercer, en forskare som ofta publicerat kritiska texter om FA, med boken *Someone Said Parental Alienation*. Jag har bara läst förordet, men uppfattar att Mercer menar att när FA åberopas i (USA:s) rättssystem kan det leda till katastrofala konsekvenser för föräldrar och barn som i själva verket är offer för misshandel från den förälder som påstår alienation. Förordet tar upp flera av de argument som Harman bemöter i sin artikel, och även annan kritik om svårigheten i att bedöma FA och särskilja från motiverat avståndstagande.

Samtidigt poängterar Mercer vid flera tillfällen att hon *inte* vänder sig emot begreppet i sig: att FA, där ett barn under inflytande av den ena föräldern under längre tid obefogat tar avstånd från den andra, är något som faktiskt förekommer. Däremot menar Mercer att det saknas tillförlitliga bedömningsmetoder som kan skilja sådana fall från fall där barnet av andra skäl väljer bort en förälder, att det saknas grund för att hävda att det är skadligt att låta situationen bestå, och att olika program som används för att "återföre" barnet med den bortstötta föräldern ofta är traumatiska och skadliga för alla inblandade, utan att man säkert kan säga om de är effektiva. Därför, menar Mercer, bör man endast använda termen FA i vårdnadsfall när man säkert vet att den ena föräldern verkligen har manipulerat barnet och när det helt saknas skäl att tro att den andra föräldern misshandlat eller försummat barnet. Resten av

boken består av tematiskt organiserade intervjuer med föräldrar och barn som varit med om påståenden om FA, och exemplifierar hur illa det kan gå om påståendena är felaktiga men barnet ändå tvingas umgås med den förälder som barnet tagit avstånd från.

En studie som också kom under året och är relevant för Mercer's påstående om att det kan gå illa när någon hävdar FA i rättssalen, är den av Varavei & Harman (2025). Här använde man data från 200 kanadensiska rättsfall där pappor anklagade mammor för alienation och mammorna anklagade papporna för misshandel. Forskarna fann att när det fanns belägg (från polis, socialtjänstutredningar m.m.) för att pappan misshandlat mamman eller barnet, så bedömde rätten ytterst sällan att det samtidigt förekom FA. Dessutom fann man att endast i ett enda fall där domstolen både ansåg att mamman alienerat barnen och att pappan agerat misshandlande, förlorade mamman vårdnaden, och då bara om ett av sina tre barn. Däremot såg man en fyrfaldig ökning av risken att mamman skulle förlora vårdnaden när domstolen inte fann belägg för misshandel från pappans sida, men bedömde att mamman hade alienerat barnet mot pappan.

Bedömning och mätning

Det har också kommit två nya studier om bedömning av FA, tydligt motiverade av behovet att visa att FA är mätbart och kan bedömas i barnavårdsutredningar och vårdnadstvister.

Gomide et al. (2024, publicerad i januari 2025) vidareutvecklade ett befintligt instrument, *Parental Alienation Scale*, och testade det på 132 familjer i Brasilien som genomgick rättsliga processer med eller utan anklagelser om FA. De rapporterade hög reliabilitet, en tydlig faktorstruktur som stämmer med teoretiska antaganden om föräldrars och barns beteenden i alienationsfall, samt att instrumentet kunde skilja mellan familjer med och utan alienationsanklagelser. Det är välkommet med instrumentutveckling, men för mig som läsare är det oklart om testet identifierar FA i sig, eller främst förekomsten av anklagelser om FA. För att kunna säga att vissa beteenden (t.ex. brist på ambivalens) är tecken på alienation och inte på misshandel av den bortstötta föräldern krävs en mer solid teoretisk och empirisk grund. Utan en sådan riskerar den här typen av test främst att bli ett systematiskt sätt att fånga något vi redan vet: att det i vissa fall förekommer anklagelser om alienation.

Ett helt annat angreppssätt kommer från en studie i samarbete mellan forskare från Ukraina, Norge och Frankrike (Kamyshnyi et al., 2025). Där förespråkar man utveckling av medicinska tester för att identifiera biomarkörer som kan vara specifika för barn utsatta för FA. Den forskningen är dock ännu i sin linda, och det blir intressant att se om den utvecklas till något praktiskt användbart.

Prevalens och konsekvenser

Flera studier har också undersökt prevalens och konsekvenser av FA. I Storbritannien genomfördes en prevalensstudie (Hine et al., 2025) där 1 002 separerade föräldrar besvarade frågor baserade på femfaktormodellen samt frågor om sin psykiska hälsa. Utifrån analysen av deltagarnas svar, fann forskarna att cirka 2,9% av föräldrarna klassificerades som att deras barn var åtminstone delvis alienerat. Om detta stämmer även i andra länder, är FA relativt vanligt.

Från Kina kommer en studie som undersöker på vilket sätt FA kan hänga samman med problembeteenden i tonåren. Wang et al. (2025) använde frågeformulär om anknytning mellan barn och föräldrar, frågade även om föräldraalienerande beteenden, barnets strategier för känsloreglering, barnets hämning av känslouttryck samt olika internaliserande och externaliserande problembeteenden. Omkring 900 barn i mellanstadieåldern besvarade formulären vid tre tillfällen under två år. Forskarna fann, som väntat, att föräldraalienerande beteenden hos föräldrarna predicerade senare problembeteenden hos barnen, och att sambandet delvis gick via försämrad anknytning till den bortstötta föräldern och delvis via försämrade strategier för känsloreglering hos barnet.

Kvalitetskontroll

Varje forskningsfält behöver regelbundna meta-studier som kvalitetsgranskar forskningen. En sådan studie fick vi detta året av Marsden, en av Harmans doktorander. Marsden granskade den empiriska forskningen om FA, med syfte att pröva den vanliga kritiken om att fältet skulle sakna vetenskaplig stringens eller vara pseudovetenskapligt. Författaren identifierade 156 sakkunniggranskade empiriska studier (främst tidskriftsartiklar samt en mindre andel avhandlingar) och kvalitetsbedömde dem med Mixed Methods Appraisal Tool (MMAT), ett ramverk utvecklat för att värdera forskningsfält där både kvalitativa och kvantitativa metoder förekommer, vilket FA-forskningen gör. Marsden kontrasterar detta mot en tidigare översikt från 2015 som använde GRADE, ett ramverk utformat för kliniska interventionsstudier inom exempelvis medicinsk forskning, vilket enligt Marsden är mindre lämpligt för ett interdisciplinärt och huvudsakligen samhällsvetenskapligt forskningsområde. Varje studie bedömdes av två oberoende forskarstuderande, och poängsattes utifrån andelen uppfyllda MMAT-kriterier. I linje med tidigare studier, satte forskarna standarden för "rigoröst" som att tre av totalt fem kriterier är uppfyllda, eller (där fler kriterier var tillämpliga) minst 80% är uppfyllda. Måttlig rigorositet ansågs vara om 60%-80% av kriterierna var uppfyllda. Huvudresultatet är att den genomsnittliga MMAT-poängen rapporteras vara hög, ca 84% kriterier uppfyllda, med högre medelvärden för kvantitativa (88%) och mixed methods-studier (92%) än för kvalitativa (som ändå bedöms ligga på en måttligt rigorös nivå, ca 76%). Marsden rapporterar också att sambandet mellan publiceringsår och metodkvalitet i princip är noll, vilket används för att argumentera att stringensen inte är begränsad till "nyare" studier. Endast en mindre andel av studierna (rapporterat 8,9%) bedöms operationalisera FA på ett sätt som inte överensstämmer med etablerad litteratur, och dessa studier skiljer sig inte tydligt i MMAT-poäng från övriga. Sammantaget drar författaren slutsatsen att den granskade forskningen i huvudsak uppfyller etablerade metodkriterier och därför inte rimligen bör avfärdas som pseudovetenskap.

Sammanfattning

Forskningsåret 2025 visar framför allt fyra saker. För det första fortsätter debatten, men den drivs i allt högre grad av frågor om evidens, avgränsning och metod. För det andra bidrar Marsden (2025) till att förskjuta diskussionen från principiella anklagelser om "pseudovetenskap" till en mer avgränsad prövning av hur stark den befintliga empirin faktiskt är. För det tredje bidrar forskningen till bedömnings- och mätmetoder som kan skilja alienation från andra orsaker till umgängesvägran, vilket kan vara användbart om FA ska kunna användas som förklaringsmodell i barnavårdsutredningar och rättsfall, särskilt i ärenden där våld eller försummelse kan förekomma. För det fjärde pekar prevalens- och konsekvensstudier på att fenomenet kan vara tillräckligt både vanligt och skadligt för att vara

en policyfråga. Slutligen är forskningen tydligt global. Bara i denna sammanfattning nämner jag studier från USA, Storbritannien, Brasilien, Kina och Ukraina (i samarbete med Norge och Frankrike). Behovet av att bättre förstå och kunna motverka föräldraalienation är alltså något vi i Sverige delar med många andra länder.

Referenser

- Gomide, P. I. da C., Paleari, C. N., Cortez, P. A., & Otoni, F. (2024). Psychometric Properties of the Parental Alienation Scale—EAP. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 34, e3430. <https://doi.org/10.1590/1982-4327e3430>
- Hine, B., Harman, J., Leder-Elder, S., & Bates, E. A. (2025). Examining the prevalence and impact of parental alienating behaviors (pabs) in separated parents in the united kingdom. *Journal of Family Violence*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s10896-025-00910-4>
- Kamyshnyi, O., Kamyshna, I., Petakh, P., Halabitska, I., Bjoras, M., Oksenysh, V., Schoving, M.-P., & Kainov, D. E. (2025). Towards molecular diagnostics of parental alienation. *Cellular and Molecular Life Sciences*, 82(1). <https://doi.org/10.1007/s00018-025-05895-3>
- Kruk, E., & Harman, J. J. (2025). Countering Arguments Against Parental Alienation as A Form of Family Violence and Child Abuse. *The American Journal of Family Therapy*, 53(2), 117–146. <https://doi.org/10.1080/01926187.2024.2396279>
- Marsden, J. (2025). The Scientific Rigor of Parental Alienation Studies: A Quality Assessment of the Peer-Reviewed Research. *Partner Abuse*. <https://doi.org/10.1891/PA-2024-0045>
- Mercer, J. (2025). *Someone Said Parental Alienation: About Divorcing Families Whose Children Avoided One Parent*. Taylor & Francis.
- Varavei, H., & Harman, J. J. (2025). The illusory correlation between parental alienation and other forms of family violence. *International Journal of Social Welfare*, 34(1), e12692. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12692>
- Wang, K., Lin, B.-B., Huang, Y., & Zhang, X. (2025). Pathways from parental alienation to adolescent problem behaviors: A longitudinal study of parent-child attachment and emotion regulation. *Children and Youth Services Review*, 172(3). <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2025.108209>